

تحلیل وضعیت کتب تربیت بدنی (از نظر ساختار، محتوا و صورتی)

عقیل خلیفی

فارغ التحصیل کارشناسی ارشد مدیریت رسانه‌های ورزشی دانشگاه پیام نور کرج

khalifiaghil@gmail.com

چکیده

مقاله حاضر به روش توصیفی - کتابخانه‌ای است، که با توجه به نظرات اندیشمندان این عرصه به رشته تحریر در آمده است. هدف این مطالعه بررسی تاثیر تحلیل وضعیت کتب تربیت بدنی انجام گرفته است. محتوای لازم برای نگارش این مطالعه از طریق جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی SID، scholar G و موتور جستجوی گوگل بدست آمده است. نتایج بدست آمده نشان می‌دهد: بدون شک نظام آموزش و پرورش در هر کشوری یکی از اساسی‌ترین و برجسته‌ترین نهادهای جامعه در جهت رشد و توسعه است. مهم‌ترین رسالت این نهاد تربیت متخصص مورد نیاز جامعه، ترویج و ابقای دانش، گسترش تحقیق و فراهم ساختن زمینه‌ی مساعد برای توسعه است. کتاب، قدیمی‌ترین، دوست‌داشتنی‌ترین و در عین حال ماندنی‌ترین وسیله ارتباطی و مظهر اندیشه و خردورزی آدمی و از مهم‌ترین ابزارهای اطلاع‌رسانی به شمار می‌رود. کتاب به عنوان یکی از رسانه‌های مهم انتقال علم و دانش بین افراد و تمدنهای مختلف بوده است. در حقیقت، تحلیل محتوا و ساختار کتب می‌تواند زمینه شناخت بیشتر آن را فراهم می‌آورد و نقاط قوت و ضعف احتمالی آنها را برای اصلاح و تغییر احتمالی، متناسب با اهداف تعیین شده و اصول علمی در اختیار مدیران و برنامه‌ریزان و مؤلفان قرار دهد.

واژگان کلیدی: کتب، تحلیل، تربیت بدنی، آموزش و پرورش

مقدمه

تحقق این امر بدون توجه به محتوای کتب و ارتباط تنگاتنگ آنها نسبت به رشد و بالا بردن توانایی‌های دانش‌آموزان و کشف استعدادهای نهفته درون این قشر جوان امکان‌پذیر نخواهد بود از این رو باید نویسندگان و نقادان و کارشناسان تربیت بدنی همگام با تحولات و تغییرات چشم‌گیری که در ابعاد مختلف جامعه ایجاد می‌شود دیدگاه‌های موثری برای تقویت محتوای کتب درسی به جامعه ارائه دهند. و در برنامه‌های توسعه‌ای خود تربیت بدنی و ورزش را به عنوان یک بخش مهم از برنامه‌های تعلیم و تربیت کشور مورد توجه خاص قرار دهند. اگرچه عمومیت یافتن و تنوع رشته‌های ورزشی در مدارس و در دانشگاه راه را برای تربیت معلم تربیت بدنی هموار نموده است. اما بررسی یافته‌های پژوهشی نشان می‌دهد که در طول چهار دهه اخیر رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی در ابعاد مختلف تغییرات وسیع و جامعی یافته است چنانچه گسترش مبانی علمی آن باعث افزایش و توسعه گرایشها در زمینه‌های مختلف در سطوح مختلف تحصیلی گردیده است.

کتاب، قدیمی‌ترین، دوست‌داشتنی‌ترین و در عین حال ماندنی‌ترین وسیله ارتباطی و مظهر اندیشه و خردورزی آدمی و از مهم‌ترین ابزارهای اطلاع‌رسانی به شمار می‌رود. کتاب محصولی فرهنگی، علمی، اجتماعی، صنعتی و حاصل دست‌رنج نویسنده، ناشر و توزیع‌کننده است که در نهایت با هدف اعتلای علمی، اطلاعاتی و افزایش آگاهی در اختیار خواننده قرار می‌گیرد. کتاب سرمایه‌ای معنوی از دستاورد اندیشه فردی یا گروهی است. به عبارت دیگر، کتاب ارتباط تنگاتنگ اندیشه‌هاست. نقش کتاب در گسترش تمدن بشری بر هیچ کس پوشیده نیست. نوشته‌های بشر در طول هزاران سال (اعم از سنگ‌نوشته‌ها، الواح فلزی، پاپيروس، کاغذ، الواح الکترونیک و غیره) پیام‌آور دانش و بینش برای آدمیان بوده و هست. از اعصار

گذشته تاکنون، کتاب به عنوان یکی از رسانه‌های مهم انتقال علم و دانش بین افراد و تمدن‌های مختلف بوده است. این رسانه دروازه‌های به سوی گستره دانش و معرفت می‌باشد و کتاب خوب، یکی از بهترین ابزارهای کمال بشر و گوهری برای آگاهی و هدایت مردم در جهت تحولات بزرگ اجتماعی است. چگونگی تنظیم ساختار و محتوای کتاب عامل مهمی در تعیین چگونگی یادگیری است. گاهی عدم کارایی و نامناسب بودن ساختار و یا محتوا آن یادگیری را مشکل می‌کند یا نتیجه‌ای کمتر از انتظار به بار می‌آورد. در واقع، در تهیه کتاب مؤثر و اثربخش، تحلیل محتوا و ساختار آن می‌تواند تحولات مثبتی را در شیوه تدوین و طراحی کتاب به وجود آورد و راهگشای حل بسیاری از مشکلات جاری آموزش باشد. در حقیقت، تحلیل محتوا و ساختار کتاب می‌تواند زمینه شناخت بیشتر آن را فراهم می‌آورد و نقاط قوت و ضعف احتمالی آنها را برای اصلاح و تغییر احتمالی، متناسب با اهداف تعیین شده و اصول علمی در اختیار مدیران و برنامه‌ریزان و مؤلفان قرار دهد [۱].

بنابراین، هدف کلی از تحقیق حاضر تحلیل وضعیت کتب تربیت بدنی پایه دهم آموزش و پرورش تا پایان سال ۱۳۹۵ از نظر ساختار، محتوا و صوری بود.

ضرورت و اهمیت تحقیق

تحلیل وضعیت کتب تربیت بدنی پایه دهم آموزش و پرورش هنرستان تربیت بدنی از این جهت مهم است که بینش‌های لازم را برای برنامه‌ریزان و دست‌اندرکاران طراحی برنامه‌های درسی جهت تدوین برنامه‌های درسی و پوشش دادن حیطه‌ها و برنامه‌های درسی مغفول، فراهم می‌آورد. نتایج این تحقیق می‌تواند ناشران و مولفان را در شناخت وضعیت بهتر ساختار و محتوای کتب تربیت بدنی مقطع دهم هنرستان تربیت بدنی کمک نماید و مدیران و دست‌اندرکاران تربیت بدنی هنرستان‌ها، هنرآموزان و هنرجویان را در شناخت بهتر و مناسبتر نقاط قوت و ضعف ساختار و محتوای کمی و کیفی کتب انتشار یافته ورزشی یاری رساند و نقطه آغازی برای پژوهش‌های آتی در این زمینه باشد. این مطالعه به دلیل فراهم نمودن زمینه بررسی و آشکارسازی مشکلات کتب تربیت بدنی پایه دهم هنرستان‌ها و نیز توجه به نظر مولفان، هنرآموزان و هنرجویان به عنوان افرادی که صلاحیت قضاوت در مورد محتوا و ساختار کتاب را دارند، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. با توجه به نتایجی که از تحقیق بدست خواهد آمد انتظار می‌رود که مسئولان و مجریان نشر کتب تربیت بدنی و به طور ویژه در مورد کتب پایه دهم هنرستان‌های تربیت بدنی فرایند تحلیل وضعیت محتوا و ساختار را پیش از چاپ کتب در جهت غنی‌سازی اطلاعات به کار گیرند تا به سوی توسعه و تکامل علمی نشر این کتب گام مؤثری برداشته شود [۲].

مفاهیم و تعاریف واژه‌های تحقیق

کتاب: کتاب یک اثر چاپی صحافی شده است که بیشتر از ۴۹ صفحه داشته باشد و مانند نشریات، تحت یک مجموعه ای از لوح‌های چوبی یا «عنوان ثابت»، به صورت دوره‌های منتشر نشود. در تعریف دیگر کتاب را عاجی یا مجموعه‌های از ورق‌های کاغذ، پوست آهو و یا ماده‌های مانند آن، اعم از دستنویس یا چاپی که با معرفی کرده است.

ورزش: ورزش عبارت است از یک فعالیت نهادینه شده که مستلزم کاربرد نیروی جسمانی شدید با استفاده از مهارت‌های جسمانی پیچیده به وسیله شرکت‌کنندگانی است که توسط عوامل درونی و بیرونی تحریک میشوند. در تعریفی دیگر ورزش را یک وسیله تربیتی دانسته‌اند که فرد با توجه به قوانین و مقررات ویژه و استفاده از تکنیکها و تاکتیکهای مختلف به کسب آمادگی‌های ذهنی جسمی و مهارتی پرداخته و برای کسب موفقیت و پیروزی در رقابتهای سازنده شرکت می‌نماید [۳].

ساختار: سازمان درونی یک جمله یا واحدهای دستوری کوچکتر
چگونگی ساختمان چیزی و یا ترتیب اجزا و بخشهای یک جسم

ساختار کتب درسی پایه دهم هنرستان های تربیت بدنی: در مطالعه حاضر منظور از ساختار کتب درسی پایه دهم هنرستان های تربیت بدنی اجزا و بخشهای مختلف آنها است. تحلیل محتوا: تحلیل محتوا روش تحقیقی است برای گرفتن نتایج معتبر و قابل تکرار از داده های استخراج شده از متن [۳].

هدف اصلی تحقیق

تحلیل وضعیت کتب تربیت بدنی (از نظر ساختاری، محتوایی، صوری)

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

سیر تاریخی تکنولوژی تولید کتاب

تاریخ کتاب با تاریخ خط، کاغذ و چاپ درهم تنیده است؛ پیدایش و تکامل انتشار کتاب تا به امروز شامل سه دوره عمده زیر میباشد:

۱. دوره پیش از چاپ (دستنویس): اگر کتاب را مجموعه‌های از مطالب نوشته شده و به هم پیوسته که از زمانهای سابق در میان بشر متمدن متداول بوده بدانیم، شاید بتوان گفت که تاریخ پیدایش کتاب با خط و ترقی و تکامل دانش و افکار مترقیانه عالم بشری همزمان بوده و به طور کلی این دوره با عملکردهای زیر همراه بوده است:

الف) نوشتن بر روی الواح گلین، سربی و زرین و سیمین در تمدن سومر و عیلام و آشور. سومریان نخستین قومی بودند که از خط در زمینه های مختلف تمدن خود سود بردند. شاید با کمی مسامحه بتوان لوحه های گلی که در بابل و آشور به دست آمده را قدیمیترین نوع کتاب دانست، ایرانیان باستان نیز برکتیبه های سنگی و لوحه های گلین می نوشتند. تا اینکه در عصر ساسانیان استفاده از اوراق کاغذ، تقریباً به شکل امروزی، آغاز شد.

ب) نوشتن بر روی برگ درختان تازی و کاذی و صحافی آن با سوراخ کردن و نخ نمودن در هند.

ج) نوشتن بر روی کاغذ از جنس چوب توت در ژاپن.

د) نوشتن بر روی کاغذهایی از جنس مغز درخت توت، نارون، پنبه و خیزران در چین، این کاغذها در سال ۱۲۳ ه.ق که صالح بن زیاد در تاشکند تعدادی اسیر چینی میگيرد که کاغذسازی بلد بودند به دنیای اسلام وارد شد [۴].

ه) استفاده از گیاه پاپيروس و بُردی در مصر، که در متون قدیمی و نیز قرآن کریم قرطاس خوانده شده است. اولین کاغذ مرسوم پاپيروس بود، قریب ۲۳ قرن در تمام ممالک متمدن به استثنای چین، کتابها را روی پاپيروس می نوشتند. یونانیان، طومارهای پاپيروس را از مصریان اقتباس و رومیان شیوه و ماده نوشتن را از یونانیان اخذ و بعدها نیز خود از ماده دیگری استفاده کردند.

و) استفاده از پوست، در این دور هها، از ساخت غلطک هایی از جنس چوب و حک حروف بر روی آن و چرخاندن بر روی الواح گلین (در زمان ایران باستان) و یا آغشته کردن به مرکب و غلطانیدن بر روی کاغذ (در زمان چینیان) جهت تکثیر استفاده میشده است [۴].

۲. دوره بعد از چاپ (تولید مکانیکی): راجع به تاریخ کتاب پس از اختراع چاپ، باید از اروپای در حال تحول پس از قرون وسطی شروع کرد. در اروپا تا حدود سده پانزدهم دسترسی به کتاب بسیار دشوار و نسخه های خطی بسیار گران قیمت بود. در صومعه های مسیحی و دیگر مراکز آموزشی که باید کتابخانه می داشتند و به کتاب مراجعه میکردند، کتابها را در گنجه های مخصوص و در بسته نگاه می داشتند. قیمت کتاب به قدری گران بود که یک جلد کتاب مقدس خطی یا کتاب ادعیه را که مورد احتیاج مسیحیان بود، با یک ملک معاوضه میکردند. طبقه متوسط تا حدود سده پانزدهم به سطحی نرسیده بود که بتواند مالک کتاب باشد، اما سه واقعه فرهنگی، در اروپا روی داد. که سبب تسهیل انتشار کتاب شده و آن را از نظر اقتصادی برای

افرادی که میخواستند کتاب داشته باشند، مناسب و نسبتاً آسان کردند و کتاب به یکی از اقلام مصرف جمعی تبدیل شد. این سه پیشرفت عبارتند بود از [۵]:

الف: نوشته شدن بعضی کتابها به زبانهای ملی و بومی بر اثر وقوع جنبشهای سیاسی، فکری و مذهبی؛

ب: فراوان شدن و در نتیجه ارزان شدن کاغذ و پایین آمدن قیمت کتاب؛

ج: اختراع چاپ و عرضه انواع کتابهای چاپی به جامعه

لازم به ذکر است که اولین کتابهایی که چاپ شدند کتابهای مذهبی بودند. اغلب بر این عقیده‌اند که اولین کتابی که با وسائل مکانیکی چاپ شد، انجیلی بود که در حدود سال ۱۴۵۴، توسط گوتنبرگ با چاپ سربی منتشر شد و به انجیل گوتنبرگ شهرت گرفت.

در سال ۱۷۹۸ نیز روش چاپ سنگی توسط الویز سیفلندر ابتکار شد و لیتوگرافی نام گرفت، که پس از چاپ سربی وارد ایران نیز شد.

۳. تولید دیجیتال کتاب؛ از اواخر دهه ۱۹۷۰ به بعد، فناوری‌های نشر موجود در کهکشان دیجیتال، بر "فرهنگ کتاب" سنتی تأثیر گذاشته‌اند. نه تنها تولید رایانه‌ای از حروفچینی سنتی در نظر کتابهای کاغذی پیش افتاده است، بلکه اکنون نوشتن کتاب به صورت مستقیم در رایانه و انتشار آن در فضای سایبر نیز به شکل کتابهای الکترونیک بیش از پیش معمول شده است. گسترش فناوری واژه‌پرداز به رشد انتشار به اصطلاح رومیزی منجر شد. امروزه تقریباً هر کسی میتواند بر روی رایانه خود کتاب، خبرنامه یا مجله درست کند و نشریه خود را با سرعت نور به هر جایی ارسال کند. در واقع طرفداران اولیه رایانه‌های کاری، احتمال نایل آمدن به دنیای بدون کاغذ را پیشبینی می‌کردند. شگفت این که آسانی کپی کردن، پرینت گرفتن و انتقال و ارسال چاپی که به وسیله فناوری دیجیتال مهیا شده است، منجر به تقاضای بیشتر برای کاغذ شده است نه تقاضای کمتر [۶].

تاریخچه کتاب در ایران

نخستین کتاب چاپی در ایران، کتابی است به زبان ارمنی که ۱۸۳ سال پس از اختراع چاپ گوتنبرگ، در ۱۰۵۱ ه.ق. / ۱۶۴۱ م در جلفای اصفهان و به کوشش کشیشان ارمنی چاپ شد. حدود صد و هشتاد سال پس از آن، در سال ۱۲۲۷ ه.ق. / ۱۸۱۲ م. اولین ماشین چاپ به همت ولیعهد عباس میرزا، در میانه جنگ‌های ادواری او با روسیه وارد شهر تبریز شد. رساله جهادیه، کتاب فتح‌نامه (نوشته قائم‌مقام فراهانی درباره جنگ‌های ایران و روس) و رساله آبله‌کوبی نخستین کتابهای فارسی است که به نظر صاحب‌نظران در چاپخانه تبریز و با حروفی سربی چاپ و منتشر شده است. اگر فتح‌نامه را نخستین کتاب فارسی چاپ شده در ایران بدانیم، حکایت از آن دارد که ورود رسمی ما به کهکشان گوتنبرگ، تنها به‌منظور پروپاگاندا و تبلیغ سیاسی؛ آن هم از نوع بزرگسازیهایی دروغین بوده است.

در تهران نیز نخستین چاپخانه در ۱۲۳۹ ه.ق. / ۱۸۲۳ م دایر شد که حروف سربی در آن به کار برده می‌شده است. کتاب "محرق القلوب" از آثار آن است و نخستین کتاب چاپ سنگی تهران "تاریخ معجم" است که در ۱۲۵۹ چاپ شده است.

کتاب به عنوان وسیله ارتباطی

خط و چاپ، ایجاد دو شیوه و دو نظام دگرگون‌ساز در انباشت، انتقال و بازیافت اطلاعات است. اختراع خط، نوع جدیدی از ارتباط را که ارتباط غیرمستقیم نامیده میشود، به‌وجود آورد و سنت شفاهی به سنت کتبی تغییر یافت و با اختراع چاپ، سنت کتبی تقویت و بر دامنه، ابعاد، سرعت و امکانات آن افزوده شد. به‌عبارت دیگر، خط بین فرستنده و مخاطب، واسطه انتقال پیام گردید و مبادله افکار را از ارتباط مستقیم، بین‌ساز ساخت و به هر فرد، اجازه داد با فرد یا افراد دیگر وارد گفتگو شود.

در نتیجه کتاب، به عنوان ساده‌ترین و کارآمدترین رسانه ارتباطی و اطلاعاتی میان جهان دانش و معرفت و عالم بشریت پدیدار شد. و با رشد و پیشرفت فرهنگ و تمدن، کتاب به بهترین رسانه برای مجموعه‌های کامل و جامع اطلاعات در هر حوزه‌ای تبدیل شده و ابزار مؤثر انتقال فکر، فرهنگ و دانش شد [۶].

مواد برنامه‌های تربیت بدنی و ورزش در مدارس

در ارتباط نمی‌توان به طور قاطع اظهار نظر کرد و فعالیت‌ها و برنامه‌های با مواد و عناصر تشکیل دهنده برنامه تربیت بدنی و ورزش یکنواخت و یکسانی را برای تمام مدارس، در دوره‌های تحصیلی مختلف در سطح کشور ارائه داد. علت این امر را میتوان در چند مورد زیر بیان کرد:

نگرش دانش‌آموزان و والدین آنها نسبت به برنامه‌های تربیت بدنی و ورزش متفاوت است. عده‌ای فعالیت‌های تربیت بدنی در ساعات آموزشی را نوعی تفریح و سرگرمی می‌دانند و معتقدند که فعالیت‌های ورزشی برای گذراندن اوقات فراغت و تفریح در برنامه مدارس گنجانده شده است. عده‌ای دیگر از دانش‌آموزان و والدین آنها به نقش سالمسازی و بهداشتی تربیت بدنی آگاه‌اند و معتقدند که فعالیت‌های تربیت بدنی بهترین وسیله برای تربیت جسم و روان است و با این دیدگاه در کلاس‌های تربیت بدنی به فعالیت می‌پردازند. گروهی از دانش‌آموزان با هدف قهرمان شدن و عضویت در تیم‌های ورزشی مدرسه و کسب عنوان‌های قهرمانی در فعالیت‌های ورزشی شرکت می‌کنند. تعدادی از دانش‌آموزان معلول یا بیمار، به منظور بهبود بیماری و بازپروری جسمی، تمایل به شرکت در فعالیت‌های ورزشی دارند و بالأخره، گروهی از دانش‌آموزان نیز هیچگونه تمایلی به شرکت در فعالیت‌های ورزشی ندارند. اینگونه افراد بیشتر تحت تأثیر نگرش منفی والدین خود قرار دارند و به اشتباه معتقدند که شرکت در فعالیت‌های ورزشی باعث رکود و افت تحصیلی آنان خواهد شد. آموزشگاه‌ها و مدارس در سراسر کشور دارای امکانات، تأسیسات و تجهیزات ورزشی یکسان نیستند؛ بنابراین، هر مدرسه و آموزشگاه با توجه به وضعیت و امکانات خود، هدف‌هایی دست‌یافتنی در برنامه فعالیت‌های تربیت بدنی و ورزشی در نظر می‌گیرند و اجرا می‌کنند [۶].

محتوای درس تربیت بدنی در مدارس

شایان ذکر است که ماهیت درس تربیت بدنی و ورزش به گونه‌ای است که انتخاب محتوا و جزئیات برنامه‌های آموزشی آن در دوره‌های مختلف تحصیلی دشوار است. عملی بودن درس تربیت بدنی، تنوع و گستردگی فعالیت‌های ورزشی، تنوع خواسته‌ها و علایق دانش‌آموزان در ارتباط با تربیت بدنی از جمله مواردی است که بر پیچیدگی موضوع می‌افزاید؛ بنابراین نمیتوان برنامه‌ای مشخص برای تمام مدارس و آموزشگاه‌ها توصیه نمود اما ویژگی‌های عمومی زیر می‌تواند راهنمایی کلی برای برنامه‌ریزان و طراحان برنامه درسی در زمینه انتخاب مواد آموزشی در هر یک از دوره‌های تحصیلی در مدارس باشد:

محتوا و مضمون باید با عنوان درس تربیت بدنی و اهداف آن در مدارس سنخیت کامل داشته باشد و دانش‌آموز این امر را به خوبی در کلاسهای تربیت بدنی درک کند.

محتوا باید درکی صحیح از ساختارهای بنیادی تربیت بدنی و ورزش به دانش‌آموزان ارائه دهد.

محتوا و مواد آموزشی درس تربیت بدنی باید اصول بهداشتی و سلامتی در طول زندگی را با مواد عملی به دانش‌آموزان بفهماند.

مواد آموزشی انتخاب شده برای هر دوره تحصیلی باید با ایجاد انگیزه و شور، یادگیری را در دانش‌آموزان تقویت کند.

حرکات و مهارت‌های انتخابی برای تدریس باید متناسب با وضعیت جسمانی و توانایی‌های دانش‌آموزان باشد؛ به عبارت دیگر، حرکات و مهارت‌های بسیار دشوار و پیچیده یا حرکات نسبتاً ساده و آسان باید با مقتضیات سنی و تجارب حرکتی و نیازهای جسمانی آنان هماهنگ و متعادل باشد [۷].

عوامل مؤثر در طراحی برنامه‌های تربیت بدنی در مدارس

عوامل و عناصر مهمی وجود دارند که به طور مستقیم و یا غیرمستقیم در طراحی برنامه‌های تربیت بدنی در سطح مدارس مؤثر هستند. این عوامل به چهار دسته اصلی زیر تقسیم میشوند:

عوامل شخصی و گروهی: این عوامل شامل خصوصیات و ویژگی‌های رشدی، سطح بهداشت، علایق و تمایلات، ظرفیتها و استعدادها و نیازهای عمومی دانش آموزان هست.

عوامل محیطی: شامل وسایل و تجهیزات، امکانات، فضاهای ورزشی در دسترس، نیروی انسانی واجد شرایط و بودجه است.

نیازهای اجتماعی: که در برگیرنده عواملی همچون نگرش والدین و خانواده‌ها در مورد برنامه تربیت بدنی،

وضعیت اقتصادی اجتماعی افراد و اولویت‌بندی در برنامه‌ها براساس نیازها است. [۷]

عوامل غیر مدرسه‌ای: که شامل تبلیغات مجلات و رسانه‌ها، نقش سازمان‌های ورزشی، اهداف آموزشی و مقررات و سیاست‌های آموزش و پرورش در مورد برنامه‌های تربیت بدنی در مدارس است.

کلیه عوامل فوق ارتباط نزدیکی با یکدیگر داشته و در امر برنامه‌ریزی و اجرای برنامه‌های تربیت بدنی در مدارس دخالت دارند. زمانی برنامه‌های تربیت بدنی در مدارس به طور قابل قبول اجرا خواهد شد که اثرات هر یک از این عوامل را در هر بخش از برنامه‌ریزی و اجرا بررسی و پیش‌بینی شوند و تحت کنترل درآیند [۸].

برنامه مواد یک جلسه تدریس درس تربیت بدنی

یکی از وظایف مهم معلمان تربیت بدنی تهیه طرح درس به صورت روزانه، هفتگی، ماهانه و ... هست. از جمله مهم‌ترین این طرح‌های درس، طرح درس یک جلسه تمرین هست. برنامه‌های تدریس تربیت بدنی به دلیل ماهیت عمدتاً در فضاها و اماکن ورزشی روباز در مدارس و بعضاً در سالن‌های سرپوشیده ورزشی انجام می‌شود. اصول برنامه‌ریزی برای یک جلسه تدریس درس تربیت بدنی، چه در فضاهای رو باز و چه در اماکن ورزشی سرپوشیده، برای تمام کلاس‌های تربیت بدنی در مقاطع تحصیلی مختلف مشابه است. تنها اختلاف در محتوای مواد مورد تدریس، شیوه آموزشی و تقسیم بندی زمان برنامه هاست که در منابع مربوطه به آنها اشاره شده است [۷].

جزئیات مواد یک جلسه تدریس درس تربیت بدنی عبارت است از :

(الف) سازماندهی کلاس درس: که عمدتاً شامل فعالیتهای مقدماتی نظیر تعویض لباس و حضور و غیاب دانش‌آموزان، سلام و احوالپرسی و بیان اهداف کلی درس (مهارت مورد تدریس) است.

(ب) گرم کردن بدن و آماده شدن برای اجرای مهارتهای مورد تدریس: گرم کردن بدن بر دو نوع است.

(۱) گرم کردن عمومی بدن به منظور بالا بردن درجه حرارت عمومی بدن و انعطافپذیر کردن بیشتر مفاصل بدن که با انجام دادن انواع دوها، پرش‌ها، حرکات نرمشی و حرکات موزون عملی میشود.

(۲) گرم کردن اختصاصی بدن که بیشتر به خصوصیات و ویژگیهای مهارت مورد تدریس مربوط میشود و در آن تمرینات ویژه به منظور آمادگی بیشتر دانش‌آموزان برای یادگیری مهارت مورد تدریس انتخاب و ارائه میشود.

(ج) بخش آموزش: این بخش معمولاً بیشترین زمان یک جلسه تدریس را به خود اختصاص میدهد و معلمان تربیت بدنی می‌بایست دقت و سعی وافری به منظور اتخاذ شیوه‌های مناسب آموزشی و ارائه تمرینات ورزشی انجام دهند [۷].

تاریخچه تربیت بدنی و ورزش در مدارس کشورهای دیگر

آلمان: تربیت بدنی و ورزش آلمان در دوران نوین اروپائیان، با نام کنونی چون بیزدو، گاتز ماتز، جان و اسپیس، قرین است. جان برنارد (۱۷۲۳ - ۱۷۹۰) در هامبورگ متولد شد. در سال‌های اول زندگی برای معلمی به دانمارک رفت، جایی که در آن تربیت بدنی را در عمل و به عنوان بخشی از برنامه‌های ترکیب جنبه‌های ذهنی و جسمی مشاهده کرد. و در سال ۱۷۷۴ با

تأسیس مدرسه دسوا ۵ به نام فیلان سروپینوم ۶ (موسسه خیریه) موفق گشت اهداف خود را تحقق بخشد. در این مدرسه تربیت بدنی نقش مهمی را در برنامه روزانه ایفا می کرد. فعالیت های چون رقص، سوارکاری، دو، پرش، کشتی، شنا، اسکیت، رژه و شمشیر بازی در این مدارس تمرین می شد. این اولین مدرسه در سرتاسر اروپای مدرن بود که کودکان را از تمام طبقات اجتماعی می پذیرفت و به آنها برنامه هایی را که تربیت بدنی نیز بخشی از مواد تحصیلی بود، عرضه می کرد. این ابداع توسط جان برنارد بر تربیت بدنی در آلمان و سرتاسر جهان تأثیر عمیقی گذاشت [۷].

سوئد: نام پرهنریک لینگ (۱۷۷۶-۱۸۳۹) در سوئد سمبل خیزش تربیت بدنی و قرار گرفتن آن در یک جایگاه مهم است. مراسم لینگاد ۶ در استکهلم با شرکت نمایندگان ملیت های مختلف از سراسر جهان برای تجلیل از این بزرگمرد برگزار می شود. لینگ با تأسیس انستیتو ژیمناستیک سلطنتی در استکهلم به شهرت رسید. در این مرکز معلمان تربیت بدنی در سه طبقه، ژیمناستیک آموزشی، ژیمناستیک نظامی و ژیمناستیک طبی تعلیم می دیدند. تشکل برنامه های تربیت بدنی در مدارس سوئد به آن زودی که رهبران انتظار داشتند نمی توانست صورت پذیرد.

دانمارک: دانمارک از پیشروان توسعه تربیت بدنی در کشورهای اروپایی است. فرانز ناچگال (۱۸۴۸-۱۷۷۷) نقش بسیار ارزنده ای در اقدامات اولیه در این قلمرو بازی کرده است. او تأثیر به سزایی در تدوین برنامه های تربیت بدنی در مدارس دولتی دانمارک و تربیت معلمان متخصص داشت. لینگ به تربیت معلمان جهت کار در مدارس ملی و کالج های معلمان که نیاز زیادی به معلمان و مربیان وجود داشت، پرداخت. در سال ۱۸۰۹ مدارس متوسطه و در سال ۱۸۱۴ مدارس ابتدائی ملزم به اجرای برنامه های تربیت بدنی توسط یک معلم واجد شرایط شدند [۸].

شکل گیری تربیت بدنی آموزش و پرورش ایران

در سال ۱۳۰۶ براساس مصوبه قانونی مجلس شورای ملی سابق، درس تربیت بدنی و ورزش به میزان یک ساعت در هر روز در برنامه درسی مدارس اجباری شد. پس از گذشت هشت سال به علت کمبود منابع انسانی و فضای ورزشی مورد نیاز، اجرای این قانون با اشکال مواجه شد، زیرا پیش از اجرای این قانون، امکانات اجرایی آن را فراهم نساخته بودند. از سویی برای مربیان صلاحیت دار و تحصیل کرده برای تدریس تربیت بدنی اقدامی به عمل نیامده بود و از سوی دیگر مدارس کشور که غالباً در ساختمان های نامناسب جای گرفته بودند فاقد تأسیسات و وسائل ورزشی مورد نیاز بودند و حتی گاه فضای کافی برای اجرای ساده تمرین برنامه ورزشی را نداشتند. سرانجام از سال ۱۳۱۳ دوره های تعلیماتی کوتاه مدت برای تربیت مربیان تربیت بدنی زیر نظر یکی از مستشاران آمریکائی به نام گیپسون تشکیل شد که روی هم رفته این دوره چهار سال طول کشید و بیش از یکصد مربی به سازمان فرهنگی کشور تقدیم شد و همه آن ها در مدارس شهر ستان های کشور به ویژه مدارس تهران به تدریس تربیت بدنی و ورزش پرداختند. بدیهی است که این تعداد اندک مربی به هیچ وجه پاسخگوی نیاز فزاینده همه مدارس کشور نبودند [۶].

تاریخچه تأسیس هنرستان های تربیت بدنی و ورزش در ایران

مشاهدات گروه های مطالعاتی اعزامی از کشورمان به بعضی از کشورهای دارای مدارس ورزش نشان داد که نگرش مسئولین و برنامه ریزان این مدارس عمدتاً بر دروس علمی و آموزش رشته های مختلف ورزشی برای دانش آموزان علاقه مند به ورزش بوده است. تا جائیکه این برنامه بعضاً از ساعت ۶ صبح تا ۵ بعد از ظهر تداوم دارد. این امر موجب شده است که رشته های ورزشی پایه در این کشورها در صحنه های جهانی و بین المللی افتخارات فراوان کسب کنند.

سازمان تربیت بدنی در سال ۱۳۶۸ اقدام به تأسیس دبیرستان های ورزش زیر نظر سازمان تربیت بدنی نمود این دبیرستان ها تا سال ۱۳۷۲ طی ۳ دوره اقدام به پذیرش دانش آموز نمود. در سال ۱۳۷۲ نظام آموزشی در سطح آموزش و پرورش دستخوش یک

سری تغییرات شد به نحوی که شاخه های تحصیلی دوره متوسطه شامل: شاخه متوسطه نظری، شاخه متوسطه فنی و حرفه ای و شاخه متوسطه کار و دانش می باشد و هریک با توجه به اهدافی تنظیم گردیده اند، هدف کلی شاخه فنی و حرفه ای اعتلای سطح فرهنگی دانش عمومی و شناخت بهتر استعداد و علاقه دانش آموزان و ایجاد زمینه مناسب، جهت هدایت آنان به سمت اشتغال مفید و احراز آمادگی نسبی جهت ادامه تحصیل در رشته علمی کاربردی است [۸].

هنرستان های ورزش، در ممالک مختلف دنیا هریک با اهداف ویژه ای تأسیس شده اند. در کشورهای نظیر چین ۱۹۵۸ و بلغارستان این دبیرستان ها تحت عنوان مدارس آماتوری و حرفه ای در ورزش فعالیت دارند. در کشور چین دانش آموزان سایر رشته های تحصیلی بنابر استعدادی که در رشته های ورزش دارند، از طریق تشکیلات (وزارت ورزش و جوانان) شناسائی می شوند و در اوقاتی از هفته و تابستان ها ۴۵ روز در محل چنین دبیرستان هایی به تمرینات ورزش قهرمانی می پردازند. در نقاطی از کشور بلغارستان مدارس حرفه ای آموزش و پرورش در برنامه، روزانه دانش آموزان، آموزش و پرورش به صورت حرفه ای نیز وجود دارد. در کشور آلمان حداقل ۱۲ پایگاه المپیک وجود دارد که افراد مستعد را شناسائی می کنند؛ و به صورت شبانه روزی در ایامی از سال آموزش قهرمانی می دهند. این پایگاه ها توسط، کمیته ملی المپیک تأسیس شده است و توسط کارخانجات و موسسات بخش خصوصی حمایت مالی و تجهیزاتی می شوند. این نوع مدارس در کشور شوروی ۱۹۵۵ و آلمان شرقی سابق نیز وجود داشته است [۸].

8

پیشینه تحقیق

تپهرشی، حقیقی و عبدالوهاب (۱۳۹۲)، در تحقیقی با عنوان تحلیل محتوای مقالات مدیریت ورزشی مجلات علمی پژوهشی نشان دادند که گرایش فیزیولوژی ورزشی با ۷۷ / ۳۹ درصد بیشترین موضوع مورد استفاده در این مقالات را به خود اختصاص داد و در بررسی رویکرد ارتباطات نتایج نشان داد، که تفاوت معناداری بین تعداد مقالات در حوزه های مطالعاتی مدیریت ورزشی وجود دارد و رویکرد ارتباطات در مجلات نامبرده به صورت نابرابری مورد پوشش قرار گرفته است به طوری که در مجله علوم حرکتی و ورزشی هیچ مقاله ای با این رویکرد وجود نداشت. بنابراین تولیدات پژوهشی در مدیریت ورزشی، بایستی با یک دید و رویکرد مناسب مورد بازنگری قرار گرفته و در جهت پوشش مناسب حوزه های مختلف مدیریت ورزشی هدایت شود.

محسن حلاجی (۱۳۹۶)، در تحقیقی با عنوان تحلیل وضعیت کتاب تربیت بدنی در مدارس، یافته های نقد را از دو منظر امتیازات و کاستی های شکلی و محتوایی ارائه داد، امتیازات شکلی در حد مطلوبی ارزیابی شد. برخی از امتیازات محتوایی شامل: چینش مطالب در قالب بخش ها و فصول برای ایجاد نظم منطقی، انسجام درونی مطالب در درون فصول، درج منابع در انتهای هر بخش، تطابق محتوای فصل ها با سرفصل های برخی از دروس دانشگاهی. کاستی های شکلی شامل: جذابیت کم روی جلد، بیان مبهم هدف اصلی اثر، نبود پیشگفتار. خلاصه فصل و بخش می شود. کاستی های محتوایی شامل: نداشتن ایده کلی و مدل ساختاری و محتوایی، ارجاعات ناکافی، فقدان ارائه تصویری جامع از مولفه های درس تربیت بدنی، بی توجهی نسبی به اشاره به نظریه های علمی موج ود، ناهمخوانی محتوای کتاب با سر فصل یک درس مشخص.

جواد زرگانی (۱۳۹۴)، نتایج پژوهش نشان داد که کتب درسی مقطع دوم هنرستان تربیت بدنی از دیدگاه معلمان از هر سه بعد محتوایی (۴۱/۴۱)، ساختاری (۲/۸۷) و صوری (۲/۴۰) به طور معنی داری در وضعیت مناسبی قرار دارند.

ایزدپرست (۱۳۹۳)، در تحلیل محتوای کتابهای روش تحقیق در حیطه تربیت بدنی و علوم ورزشی به این نتیجه دست یافت که اغلب کتابها مطابق سرفصل ها نبوده و یک کتاب ۳ بار ترجمه شده بود. اغلب کتابهای این حوزه ترجمه بوده و تنها ۳ کتاب از ۱۴ کتاب تالیف بودند [۸].

در رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی در داخل و خارج کشور چندین مطالعه به بررسی تحلیل محتوای از دیدگاههای رؤسای سازمان تربیت بدنی (قاسمی و همکاران، ۱۳۹۱)، مدیریت اجرا و سرفصل دروس (امینیان رضوی و همکاران، ۱۳۹۰)، مجلات علمی پژوهشی (عسگری، الهی و پورسلطانیزندی، ۱۳۹۳؛ عسگری، الهی و پورسلطانی، ۱۳۹۱؛ شریفی، میرداهریجانی و عسگری، ۱۳۹۱؛ عسگری، الهی و پورسلطانی، ۱۳۹۰؛ قاسمی و همکاران، ۱۳۸۹؛ تپهرشی، ۱۳۸۹؛ عیدی و همکاران، ۱۳۸۶؛ شلبری، ۲۰۱۰؛ وارنینگ و همکاران، ۲۰۰۹؛ پرداخته‌اند با این حال مطالعه در زمینه تحلیل محتوای کتب دانشگاهی تربیت بدنی و علوم ورزشی کمتر صورت گرفته است (ایزدپرست، ۱۳۹۳؛ قاسمی و رحمانی، ۱۳۹۲؛ رضی، ۱۳۸۸) بخصوص این که در زمینه تحلی ل محتوای کتب هنرستان‌های تربیت بدنی تا به حال مطالعه‌ای صورت نگرفته است [۷].

متغیرهای تحقیق

متغیرهای صوری

۱ - عطف ۲- جنس جلد ۳- قطع کتاب ۴- گرافیک جلد ۵ - نوع فونت ۶ - همخوانی عکس جلد با عنوان کتاب ۷ - کیفیت صفحه آرای ۸ - کیفیت صحافی.

متغیرهای ساختاری

۱ - تصاویر ۲- جدول ۳- نمودار ۴- واژه نامه ۵- فهرست منابع ۶- جایگاه فهرست منابع ۷- انطباق سرفصل ها با مصوب وزارت علوم ۸- مقدمه اول فصل ۹- خلاصه فصل ۱۰- سوال های ارزشیابی ۱۱- اهداف کلی در ابتدای هر فصل ۱۲- پیشگفتار

متغیرهای محتوایی

۱- سال انتشار ۲- تعداد صفحات ۳- تعداد منابع فارسی ۴- تعداد منابع انگلیسی ۵- منابع الکترونیکی ۶ - تالیف یا ترجمه ۷- تعداد مولف ۸ -تعداد مترجم ۹- همخوانی تصاویر با مطالب ۱۰- تناسب حجم فصول ۱۱- نحوه بیان مطالب ۱۲- مفاهیم جدید ۱۳ -تجدید چاپ ۱۴- پوشش رشته خاص ۱۴- تناسب بین عنوان و موضوع هر فصل
متغیرهای ساختاری یا روشی: ۱ - پیوست.
متغیرهای زبانی: ۱- علائم سجاوندی؛ ۲- زیر نویس.

یافته ها

یافته های توصیفی

جدول ۱: توزیع فراوانی مربوط به عطف از متغیرهای صوری

درصد فراوانی	فراوانی	عطف
۴۰	۲	دارد
۶۰	۳	ندارد
۱۰۰	۵	مجموع

جدول ۲: توزیع فراوانی مربوط به عطف از متغیرهای صوری

درصد فراوانی	فراوانی	جنس جلد کتاب
۴۰	۲	شومیز
۰	۰	زرکوب یا گالینکور
۰	۰	گلاسه
۶۰	۳	سایر
۱۰۰	۵	مجموع

باتوجه به جدول و نمودار (۲) به میزان ۶۰ درصد در تهیه کتب درسی رشته تربیت بدنی پایه دهم هنرستان از سایر جنس ها استفاده شده است.

جدول ۳: توزیع فراوانی مربوط به قطع کتاب از متغیرهای صوری

قطع کتاب	فراوانی	درصد فراوانی
رقعی	۰	۰
وزیری	۰	۰
خشتی	۰	۰
پالتوئی	۰	۰
جیبی	۰	۰
رحلی	۰	۰
بیاضی	۰	۰
سایر	۵	۱۰۰
مجموع	۵	۱۰۰

جدول ۴: توزیع فراوانی مربوط به گرافیک جلد کتاب از متغیرهای صوری

گرافیک جلد کتاب	فراوانی	درصد فراوانی
کوآرک	۱	۲۰
زرنگار	۱	۲۰
وردی	۰	۰
سایر	۳	۶۰
مجموع	۵	۱۰۰

جدول ۵: توزیع فراوانی مربوط به فونت نوشتاری کتاب از متغیرهای صوری

فونت نوشتاری کتاب	فراوانی	درصد فراوانی
زر	۱	۲۰
میترا	۰	۰
نازنین	۰	۰
لوتوس	۰	۰
سایر	۴	۸۰
مجموع	۵	۱۰۰

جدول ۶: توزیع فراوانی مربوط به فونت نوشتاری کتاب از متغیرهای صوری

همخوانی عکس جلد با عنوان	فراوانی	درصد فراوانی
تصویر گویای عنوان کتاب است	۳	۶۰
تصویر تا حدودی گویای عنوان کتاب است	۲	۴۰
تصویر غیر مرتبط با عنوان کتاب است	۰	۰
مجموع	۵	۱۰۰

جدول ۷: توزیع فراوانی مربوط به کیفیت صحافی کتاب از متغیرهای صوری

کیفیت مناسب صحافی	فراوانی	درصد فراوانی
با کیفیت	۴	۸۰
تا حدودی با کیفیت	۱	۲۰
بدون کیفیت	۰	۰
مجموع	۵	۱۰۰

جدول ۸: توزیع فراوانی مربوط به مکان فهرست منابع کتاب از متغیرهای ساختاری

مکان فهرست منابع	فراوانی	درصد فراوانی
در انتهای هر فصل	۰	۰
در انتهای کتاب	۵	۱۰۰
مجموع	۵	۱۰۰

جدول ۹: توزیع فراوانی مربوط به تعداد منبع فارسی کتاب از متغیرهای محتوایی

تعداد منبع فارسی	فراوانی	درصد فراوانی
۱ تا ۵۰ منبع	۵	۱۰۰
۵۱ تا ۱۰۰ منبع	۰	۰
۱۰۱ تا ۱۵۰ منبع	۰	۰
۱۵۱ تا ۲۰۰ منبع	۰	۰
بیشتر از ۲۰۰ منبع	۰	۰
مجموع	۵	۱۰۰

جدول ۱۰: توزیع فراوانی مربوط به پوشش رشته‌های خاص از متغیرهای محتوایی

پوشش رشته‌های خاص	فراوانی	درصد فراوانی
فیزیولوژی ورزشی	۰	۰
مدیریت ورزشی	۱	۲۰
رسانه ورزشی	۰	۰
تمام رشته‌ها	۴	۸۰
مجموع	۵	۱۰۰

جدول ۱۱: توزیع فراوانی مربوط به تعداد صفحه کتاب از متغیرهای محتوایی

تعداد صفحه	فراوانی	درصد فراوانی
کمتر از ۵۰ صفحه	۰	۰
۵۱ تا ۱۰۰	۲	۴۰
۱۰۱-۱۵۰	۱	۲۰
۱۵۱-۲۰۰	۱	۲۰
بالای ۲۰۰	۱	۲۰
مجموع	۵	۱۰۰

جدول ۱۲: رتبه های کلی محاسبه شده برای کتب در هر زیربخش و در مجموع

کتاب	صوری	ساختاری	محتوایی	کلی
مهارت های جسمانی حرکتی	۳	۱	۲	۲
مهارت های چابکی ذهنی	۱	۲	۱	۱
ارتباط مؤثر	۴	۳	۳	۳
دانش فنی پایه	۲	۴	۵	۴
الزامات محیط کار	۵	۵	۴	۵

آزمون‌های استنباطی

سوال اول: وضعیت محتوایی کتب تربیت بدنی پایه دهم آموزش و پرورش چگونه است؟

با توجه به طبیعی بودن توزیع داده ها از آزمون تی تک نمونه ای برای بررسی سوال اول استفاده شد. نتایج در جدول ۱۳ نشان داده شده است.

جدول ۱۳: نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای

متغیر	تعداد	میانگین	میانگین فرضی	درجه آزادی	T	سطح معنی داری
بعد محتوایی	۲۰	۳/۵۶	۳	۱۹	۴۳/۱۲	۰/۰۰۱***

$P < 0.001$

با توجه به نتایج جدول ۱۳ و با توجه به مثبت بودن t می توان گفت که وضعیت کتب درسی پایه دهم هنرستان تربیت بدنی از دیدگاه معلمان مربوطه از بعد محتوایی به طور معنی داری مناسب است.

سوال دوم: وضعیت ساختاری کتب تربیت بدنی پایه دهم آموزش و پرورش چگونه است؟
با توجه به طبیعی بودن توزیع داده‌ها از آزمون تی تک نمونه‌ای برای بررسی سوال دوم استفاده شد. نتایج در جدول ۱۴ نشان داده شده است.

جدول ۱۴: نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای

متغیر	تعداد	میانگین	میانگین فرضی	درجه آزادی	T	سطح معنی‌داری
بعد ساختاری	۲۰	۳/۴۳	۳	۱۹	۳/۵۴	۰/۰۱*

$P < 0/05$ *

سوال سوم: وضعیت صوری کتب تربیت بدنی پایه دهم آموزش و پرورش چگونه است؟
با توجه به طبیعی بودن توزیع داده‌ها از آزمون تی تک نمونه‌ای برای بررسی سوال دوم استفاده شد. نتایج در جدول ۱۵ نشان داده شده است.

جدول ۱۵: نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای

متغیر	تعداد	میانگین	میانگین فرضی	درجه آزادی	t	سطح معنی‌داری
بعد صوری	۲۰	۳/۲۱	۳	۱۹	۴/۵۴	۰/۰۱*

$P < 0/05$ *

بحث و نتیجه‌گیری

تحقیق حاضر مبتنی بر سه سؤال است که به شرح زیر پاسخ داده خواهند شد:

۱. سوال اول بیانگر است که وضعیت صوری کتب تربیت بدنی پایه دهم آموزش و پرورش چگونه است؟ براساس یافته‌ها مشخص می‌شود که بالاترین کارایی صوری کتب به ترتیب شامل مهارت‌های چابکی ذهنی، دانش فنی پایه، مهارت‌های جسمانی حرکتی، ارتباط مؤثر و الزامات محیط کار می‌باشد. لذا لازم است که برای افزایش کیفیت صوری کتب ارتباط مؤثر و الزامات محیط کار، تغییراتی با محوریت مهم‌ترین عوامل صوری مطابق جداول یافته‌ها صورت گیرد. نتایج این تحقیق با پژوهش جواد زرگانی (۱۳۹۴)، قاسمی، کشکر و موسوی (۱۳۹۱)، محسن حلاجی (۱۳۹۶) از بعد صوری با وجود تی تک متغیر ($t = 2/40$) به طور معنی‌داری در وضعیت مناسبی قرار دارند در سطح معنی‌داری ($P < 0/05$). و همسو می‌باشد ولی با یافته‌های رضوی و نظرعلی (۱۳۸۶) ناهمسو بود در تبیین ناهمسوبودن یافته‌های پژوهش حاضر با نتایج مطالعات رضوی و نظر علی نشان داد که حیطه‌های تربیتی بلوم (شناختی، عاطفی، روانی و حرکتی) در آن مورد توجه قرار نگرفته و بیشتر به حیطه‌های حرکتی (جابه‌جایی، تعادل و چرخش) و همچنین به بعد زیبایی شناختی به طور ویژه پرداخته نشده است. ولی به تصاویر بیش از اندازه توجه شده و بازی‌های سنتی نیز به هیچ وجه مدنظر قرار نگرفته است.

۲. سوال دوم بیانگر است که وضعیت ساختاری کتب تربیت بدنی پایه دهم آموزش و پرورش چگونه است؟ رتبه‌بندی به دست آمده از کیفیت ساختاری کتب حاضر در نمونه تحقیق شامل مهارت‌های جسمانی حرکتی، مهارت‌های چابکی ذهنی، ارتباط مؤثر، دانش فنی پایه و الزامات محیط کار می‌باشد. بنابراین، با محوریت عواملی نظیر مقدمه، اشکال و نمودارها که مهم‌ترین عوامل شناخته شده ساختاری در یافته‌ها می‌باشند؛ می‌توان به بهبود کیفی کتب دانش فنی پایه و

الزامات محیط کار پرداخت یافته‌های این فرضیه با پژوهش جواد زرگانی (۱۳۹۴)، عسگری، الهی و پور سلطانی (۱۳۹۱) صورتی با وجود تی تک متغیر ($t = ۲/۴۰$) به طور معنی داری در وضعیت مناسبی قرار دارند در سطح معنی داری ($P < ۰/۰۵$) همسو می باشد. و با تحقیق محسن حلاجی (۱۳۹۶) که به کاستی‌های محتوایی شامل: نداشتن ایده کلی و مدل ساختاری و محتوایی، ارجاعات ناکافی، فقدان ارائه تصویری جامع از مولفه‌های درس تربیت بدنی، بی توجهی نسبی به اشاره به نظریه‌های علمی موجود، ناهمخوانی محتوای کتاب با سر فصل یک درس مشخص دست یافته بود ناهمسو می باشد.

۳. سوال سوم بیانگر است که وضعیت محتوایی کتب تربیت بدنی پایه دهم آموزش و پرورش چگونه است؟ رتبه‌بندی کتب در بعد محتوایی به ترتیب مهارت‌های چابکی ذهنی، مهارت‌های جسمانی حرکتی، ارتباط مؤثر، دانش فنی پایه و الزامات محیط کار است. از آنجا که مفاهیم جدید و نحوه ارائه مطالب مهمترین فاکتورهای کیفی محتوایی می باشد؛ که مهمترین عوامل شناخته شده ساختاری در جداول یافته‌ها می باشند؛ می توان به بهبود کیفی کتب دانش فنی پایه و الزامات محیط کار پرداخت. با بهبود این مؤلفه‌ها در مورد کتاب‌های دانش فنی پایه و الزامات محیط کار، می توان به بهبود کیفی دوره‌های آموزشی پرداخت. یافته‌های این سوال با تحقیق با پژوهش جواد زرگانی (۱۳۹۴)، عسگری، الهی و پور سلطانی (۱۳۹۱)، اریک و کازر (۲۰۱۰) صورتی با وجود تی تک متغیر ($t = ۴۱/۴۱$) به طور معنی داری در وضعیت مناسبی قرار دارند در سطح معنی داری ($P < ۰/۰۵$) همسو می باشد و با پژوهش شهیرتوفیق و همکاران (۱۳۹۰)، نیکبخت (۱۳۸۱)، محسن حلاجی (۱۳۹۶) ناهمسو می باشد.

منابع

1. Bos, W., Tarnai, C.H. (1999). Content analysis in empirical social research, International Journal of Educational Research, 659-671 .
2. Bartlett LE J.A Morgan (1991), Choosing the College Textbook: Selection Checklist for Instructor use Curriculum and Program planning, ERIC. Edu .
3. Coutinho, S. A. (2007). The relationship between goal, metacognition, and academic success. Educate. 7 (1): 39- 47 .
4. De Beaugrande, R. (2004). A New Introduction to the Study of text and Discourse, available on www.beaugrande.com .
5. Fisher, R. (2007). Dialogic teaching: Developing thinking and metacognition through philosophical discussion, Early Child Development and Care, 177 (6 and 7): 615- 631 .
6. Hartley, J. (2005), Is this chapter any use? Methods for evaluating text, In J R. Wilson & N. Corlett (Eds.), Evaluation of human work, rd edition, Boca Raton, Florida: CRC Press.
7. Home, J. (2005). Sport and mass Media in Japan. sociology of sport journal, 22: 415-432 .
8. Levin, J. R., Mayer, R.E. (1993), Understanding illustrations in text, 18-In: Flammer A & W. (eds.) (1993), Learning from Textbook, New Jersey: Hillsdale .